džio R-V kryptimi pailgoje aikštelėje kultūrinis sluoksnis sunaikintas ariant. Lėkštesnis tapo ir piliakalnio P šlaitas, o Š šlaitas išliko status, siekia 12 m aukščio. Jo P ir V papėdėse yra apie 6 ha dydžio gyvenvietė su daugiau kaip 25 cm storio kultūriniu sluoksniu. Piliakalnis, atrodo, buvo naudojamas m.e. II tūkstanmečio pradžioje (1253 m. minima Žąsūgala).

Didelės gyvenvietės yra prie žinomų piliakalnių: Buišų (7 ha), Džiuginėnų (6,5 ha), Pagirgždūčio Pilalės (6 ha), Paplienijos (6,5 ha), Šatrijos (15 ha), Surastos Panakačio (m.e. I tūkstantmečio antroji pusė) bei Varnių (I tūkstantmetis pr.m.e. bei viduramžiai) neįtvirtintos gyvenvietės. Konstatuota, kad V. Valatkos surasta Janapolės neįtvirtinta gyvenvietė per 11 metų ariant visiškai sunaikinta. Karjeras sunaikino ir Vinteliškės neįtvirtintą gyvenvietę, kurioje rasta m.e. II tūkstantmečio pradžios keramikos, žalvarinė apyrankė. Pastaroji gyvenvietė yra 1,4 km į PR nuo Paplienijos piliakalnio. F. Pokrovskio minimi 2 varstų ilgio pylimai yra XVI-XVIII a. Skirmantiškės dvaro tvenkinių užtvankos. Dvarvietėje, kartais vadinamoje piliakalniu, išlikęs iki 80 cm storio kultūrinis sluoksnis su keramika, koklių fragmentais, statybinėmis detalėmis.

Biržulio ežero regione žvalgytos ist.m.k. A. Butrimo surastos 42 akmens ir žalvario amžių gyvenvietės.

Ekspedicija surinko duomenis apie 45 naujus archeologijos paminklus, iš kurių 30 siūloma įrašyti į paminklų sąrašus, likusiuose būtina atlikti žvalgomuosius kasinėjimus.

Vladas Žulkus

RADINIAI PLATELIŲ APYLINKĖSE IR EŽERE

1986 ir 1987 m. LTSR paminklų apsaugos ir kraštotyros draugijos Klaipėdos skyrius ir PRPI žvalgė Platelių ežero (Plungės raj.) V pakrantę ir ežero dugną.

1 km į R nuo Platelių miestelio yra 500x350 m dydžio pusiasalis. Š jo dalį užima apie 230x150 m dydžio kalva-Šventorkalnis, o į P nuo jo, už pelkėtos griovos, dunkso Apvalioji, arba Dvaro, kalva. Ji ovali, su 60x50 m dydžio aikštele, stačiais apie 8 m aukščio, atrodo, nukastais šlaitais. Šventorkalnyje rasti XV-XVII a. kokliai ir puodų šukės patvirtina čia buvus senovinę gyvenvietę.

Apvaliosios kalvos Š krašte ištirtas 24 m^2 plotelis. 0,9 m gylyje aptiktas apie 2 m pločio griovys, kurio gylis buvo 0,3 m. Jis užpildytas pilkžemiu ir žmonių kaulais. Kaulai suversti be tvarkos, kai kurie iš jų apdegę. Pasitaikė nedidelių angliukų. Tarp kaulų buvo XVI-XVII a. keramikos, rastas Aleksandro Jogailaičio lietuviškas denaras ir pseudosigneti-nis žiedas. Aikštelėje po velėna yra išlikęs 5-10 cm storio pilkas kultūrinis sluoksnelis, kuriame rasta paskirų kaulų, XVI-XVII a. keramikos, koklių nuolaužų, geležinių vinių ir statybinių detalių.

Kalvos Š ir ŠR pašlaitėje guli nemaža iki 1 m dydžio riedulių, kai kurie iš jų turi skėlimo ir gludinimo žymių, įrėžų. Vienas didesnis akmuo guli kalvos šlaite. Jis apskaldytas suteikiant lyg ir antropomorfinį pavidalą. Po tuo akmeniu rasta XVI-XVII a. keramikos.

Spėjama, kad XV-XVI a. šioje kalvoje buvo kapinės, o gal ir alkas. Vėliau, kažką čia statant, kapai suardyti.

Žvalgyta ežero dalis tarp Šventorkalnio ir Pilies salos. Tarp jų yra apie 280 m atstumas. Ten žinomos senovinio tilto liekanos. Gylis šioje vietoje siekia 13 m (XX a. pirmojoje pusėje ežero lygis buvęs pakeltas apie 1,5 m), dugnas smėlėtas, kai kur molingas, vietomis nuklotas iki 0,5 m storio dumblo sluoksniu. Rastos keturios polių eilės, bendras jų plotis siekė 10-12 m. Poliai ąžuoliniai, tašyti, nuo 13x16 iki 12x23 cm storio ir iki 17 m ilgio, nusmailintais galais. Į dugną jie įkalti apie 2 m. Kai kurie kraštinių eilių poliai turi stačiakampes kiaurymes skersiniams. Vieno iš polių radiokarboninė data -

apie 1580 m. Paimtos nuopjovos dendrochronologiniam datavimui. Tilto liekanos apmatuotos 50 m ilgio atkarpoje. Manoma, kad po vandeniu slypi dviejų tiltų liekanos - vienam sunykus, greta statė kitą.

Aptiktos dviejų prieplaukėlių liekanos: viena buvo prie Šventorkalnio, kita - prie Pilies salos. Apie Pilies salą ežero dugne rasta XV-XVI a. keramikos, plytų, nedidelės XVIII-XIX (?) a. žvejų rogės. Anksčiau ten rasta akmeninių sviedinių.

Netoli tilto aptikti du skobtiniai luotai. Vienas jų apie 6 m ilgio; jis nuskandintas, prikrovus akmenų. Luotas guli 13 m gylyje. Kitas luotas iškeltas iš 10 m gylio ir perduotas Klaipėdos Jūrų muziejui-akvariumui. Luoto ilgis - 4,64 m, plotis - 0,45-0,6 m. Jis iškirstas iš ąžuolo kamieno, padalintas dviem skobtomis pertvaromis į tris dalis. Luoto aukštis yra apie

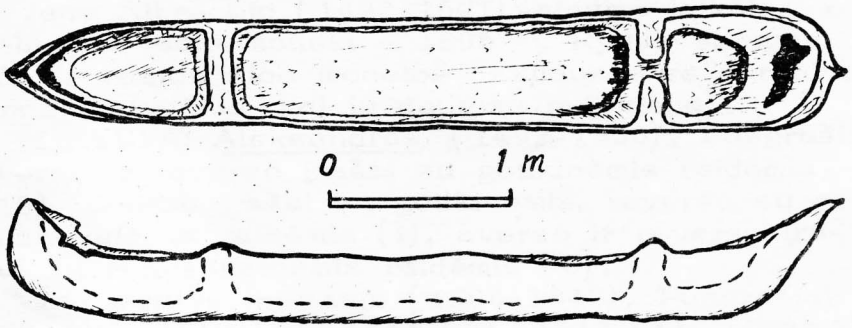

20 pav. Platelių ežeras. XVI-XVII a. luotas

60 cm, priekis išriestas, o laivagalis pakeltas (pav. 20). Luoto dugne aptiktas nulaužtu galu kriauninis peiliukas, būdingas XVI-XVII a. Trečias, panašus į aprašytąjį, luotas guli dumble netoli senovinės Šventorkalnio prieplaukos.